

DE POSTRIJDER

DER PROVINCE LIMBURG

WEEKBLAD VERSCHIJNENDE ELKEN ZATERDAG

AANKONDIGINGEN.

Prijs per regel fr. 1,00
Tusschen Allerlei en Provincie-
nieuws fr. 2,00
KLEINE AANKONDIGINGEN :
Van 1 tot 4 regels fr. 3,50
Elke regel meer fr. 0,75

BUREEL & REDACTIE:
DRUKKERIJ COLLEÉ
REGULIERENWAL (Steenderpoort)
— TONGEREN —
Postчек Nr. 84855. — Telefoon 12.

De Schoolplicht

VERLENGING VAN 14 TOT 16 JAAR.

Besluit van een Ministerieele Commissie.
De Ministerieele Commissie, die het vraagstuk der werkloze jeugd in tusschen-
tijd heeft behandeld, heeft een gunstig advies uitgebracht voor de verlenging van de leerplicht van 14 tot 16 jaar.

De commissie aanvaardt de verlenging van de schoolplicht tot 16 jaar, als een middel ter bereiking van dit grote doel: de jeugd tot 16 jaar van de straat te houden en een degelijke opvoeding te bezorgen.

De huidige werkloze jeugd, waar de jeugd, na het eindigen der latere studies, op zoo groote schaal, in vervalt, is uiterst betreurenswaardig, in sociaal, in zedelijk, in professioneel opzicht.

De theorie der verlenging van de schoolplicht is dus zeer verstandig. Maar, wanneer men de kwestie langs den practischen kant begint te bestudeeren, ziet men een heel reeks moeilijkheden opduiken.

Vooruit rijst de vraag: Zal men de verlenging van leerplicht in algemeenen zin beschouwen, of alleen deze verplichting toezien voor de werkloze jeugd?

De Ministerieele Commissie heeft alleen het oog gehad op deze laatste ten einde ze te onttrekken aan de leerplicht, die niet anders dan veel onheil kan stichten. Elders, b.v. op het Congo's van 1932, te Brugge, van de Syndicale Commissie en het Christelijk Verbond der Werkgevers, wordt de algemeene uitbreiding van de schoolplicht gevent.

Wij bevinden ons hier echter vooralsnog op het terrein der theorie. Laten wij dus even de kwestie onderzoeken, zooals ze door de Ministerieele Commissie gesteld wordt, namelijk het nuttig behouden der werkloze jeugd.

(Wordt voortgezet).

Oudheidkunde.

WIJ EEN WEEK GRAAFWERK EN VONDSTEN TE TONGEREN.

()

In ons vorig artikel hebben we tamelijk lang stil bij de grafwerken in het Noord-oostelijk kwartier van Tongeren Tochtelicht hier een aantal dingen aan, want het onderzoek, dat de moderne zakkant, « De Rijsdijk » genaamd, bracht de bevestiging van twee belangrijke in ons vorig artikel te geseit, de eerste betrekkelijk de richting der Romeinse baan, de tweede de nopenscheiding, die de wintgen meert vaststelt, en de vondsten die men daar verwachtte.

Voor eerst, volgens het ondergrondsch Romeinse straatstelsel hebben we gezegd, dat de baan, die van Oost naar West de Sacramentstraat volgde, bij het naderen van den « Rijsdijk », zich meer en meer ten Noorden van de huidige Sacramentstraat bevond en bij het bouwen van het huis nr. 108 t. n. N. van de Sacramentstraat gevonden werd. Maar toen we dit huis had men in de trench onder de toog altoos een bevel van de Romeinse baan, die de Sacramentstraat volgde.

Maar op de plaats waar de Rijsdijk een vertakking Noordwaarts van Sacramentstraat vormt, daar heeft de oude Romeinse straat heel en gansch het tracé der Sacramentstraat volgd. In den land, de rijsdijk van Rijsdijk snijdt die ondergrondse Romeinse straat, op gansch hare breedte, van ongeveer 6 m.

Wij hebben reeds de n. opmerken dat een Romeinse straat die van Noord naar Zuid liep de Sacramentstraat kruiste, even eer men den Rijsdijk bereikte. Deze moderne straat loopt dus parallel met de oude Romeinse straat, zooals we reeds op 22 December jl. veronderstelden. Overal voor de huizen van Rijsdijk, levert de ondergrond de bewijzen van de menselijke bewoning alomtegenwoordig de eerste en de tweede eeuw. Zoo vond men b.v. de volgende merken op potten en scherven van de eerste eeuw:

Voor het huis Nr. 51 :
OF. VITALE, vorm : Dragendorff 18, op diepte van 2 m.

Voor het huis Nr. 70 :
VERECVND(us) F., zelfde vorm, op diepte van 1 m.

Voor hetzelfde huis Nr. 70 en op dezelfde diepte: OF. PATRI.

Voor het huis Nr. 72, op diepte van 1,50 m. : PRIMUS, die is van de hand van den pottbakker Primus, enz.

Het zal niet moeilijk zijn te vermoeden dat een weinig verder den Rijsdijk, in Sacramentstraat tegenover het huis Nr. 14, op 2,40 m. diepte, nog twee interessante, getimpelde scherven gevonden werden, namelijk een getekend OF. VIRILI, en een tweede met een zwart glazuur dragende driemaal rond het centrum, den zeer duidelijk afgedrukt stempel CIRARO. In de verschillende voor ons liggende lijsten van stempels komt deze niet voor.

Men zou gansche bewijzen vinden dat Tongeren ook bij pottenwerk heeft voortgevoerd, maar daarbij zou men niet alleen de vele iden van de Romeinse potten, maar de tempels zelf moeten ontdeken. Tot nu toe heeft men buit in den ruime stempel van Tongeren op gevonden, door Sten. Bommers, in zijn werk van 1865, aan het Institut archéologique de Paris vermeld, een Romeinse stempel van pottenbakkers te Tongeren gevonden.

Het was wenschelijk dat eens een franchise, zoo ongeveer op de hoogte van het huis 54 van Rijsdijk, en gelijklopend met Sacramentstraat, kon gegraven worden.

Het plaatsen van de aansluitingen der huizen langs de Noordaan bracht ook de bevestiging dat de omheiningen dicht bij de oostelijke stoep van deze Jaan voortliep. Immers men vond de karakteristieke parmenten aan de huizen Nrs. 35 en 33, alsook veel afbraak van den muur tenzijder plaats, en aan de huizen 15, 13, enz.

Van af Donderdag middag tot Maandag avond, 28 dezer, voltooide men het derde deel van de rooiering der Maastrichterstraat, namelijk van Koemarkt tot aan Schiervelstraat, over een lengte van ruim 200 m. Daar de Maastrichterstraat zeer lang is, hebben de opmakers der plannen het goed gedacht gehad, deze straat in drie secties te verdeelen, h. t. e. n. l. i. t. h. t. v. e. r. k. e. r. niet te lang te stroommen, en de verzekering geeft dat de buizen bij grooten toevloed van water, zooals bij onweer, b. v., niet zullen overstelpt worden. Het vuil water der Maastrichterstraat vloeit door drie buizen af : langs de Leopoldlaan, i. e. g. o. l. e. l. t. v. a. n. K. o. e. m. a. r. k. t. t. o. t. « Het Park » ; langs Schiervelstraat, het deel van « Het Park » tot aan Kienstraat, alsook Schiervelstraat, het bovengedelte der Maastrichterstraat tot aan de Hemelingsstraat, alsmede de van dit deel afhingende Vermeulenstraat, Kloosterstraat en O. L. V. Kienstraat.

Het openleggen van het derde en laatste gedeelte der Maastrichterstraat bracht nieuwe en interessante waarnemingen over

oud-Tongeren. We ontmoetten in dit deel zoo merkwaardige bijzonderheden, dat het maar goed is, dat ze door nu dan een waarnemer afzonderlijk opgetekend worden. Inmiddels tusschen de kijkers aan den Noord-oostelijken hoek der Koemarkt en de eindschacht aan den Noordwestelijken kant van « Het Park », wordt de onderaardse Romeinse Maastrichterstraat door twee kiezelstraten, die van N. naar Z. loopen doorsneden. De eerste liep op 11 m. afstand van de kijkers op N. 1, dus middendoor de Koemarkt, en onder de huizen Nrs. 148 en 146 ; de tweede sned de Maastrichterstraat tegenover de brouwerij Nr. 110, alvorens men de open plaats « Het Park » bereikt. Deze straten hadden de gewone dikte der Romeinse kiezels, 0,60 tot 0,75 m., de breedte van 6 m., en bevonden zich met hun bovenlijn, op 1,40 m. diepte.

Hiervan blijkt eens te meer hoe zeer het dambord der Tongersche straten verdeeld was, en hoe dicht de stad onder de Romeinse moest bewoond zijn. De dichte bewoning blijkt ook uit de talrijke substructies in het werk, die men in de in kwestie zijnde sectie ontmoette, alsook uit de sporen der brandverwoesting en de opgedaagde overblijfselen van pottenwerk, enz.

Substructies van gebouwen werden ontmoet op geringen afstand van kijkers op N. 1, dan tegenover huis nr. 144, nevens kijkers op N. 2, tegenover nr. 122, tegen nr. 112 (bevoering), tegenover nr. 91, hoekhuis van « Het Park », op drie plaatsen tegenover deze open marktplaats. Doch wij wijzen voornamelijk op de schoone bevoering in de eindschacht aan den Noordwestelijken hoek van « Het Park » aangedraffen. Deze bevoering was uit moede Romeinse tegels aangelegd, en bijzonder goed bewaard gebleven.

Heel dichtbij huis 96, vond men twee mooie potten, de eerste gestempeld ORCIO F. (ceit), de tweede ASOP F. (ceit). Deze laatste is bijzonder curieus, want de twee woorden zijn afgedrukt, het eerste van rechts naar links, het tweede van links naar rechts. Het is een schotel geweest, met zwart glazuur, die van binnen versierd was met figuren.

Op verschillende plaatsen, moest men weer met verbazing blijven staan op de sporen van den heiligen vuurtoed, die een einde gesteld had aan de oude gebouwen. Op sommige plaatsen, zoals tegenover huis nr. 114, had men een eerste laag van verbranding, op de diepte van 2,10 m., en een tweede op de diepte van 1,40 m. Als bijzondere typische plaats van heiligen vuurtoed kunnen wij verwijzen naar het gedeelte dat zich bevindt tegenover de huizen 100 en 102 van de Maastrichterstraat, langsheen de stoep van « Het Park ». Op meer dan 10 m. langte had de heilige vuurtoed, de stamper van pis der muren tot rode brikken gelukken. Eenige typische stukken van dien vuurhaard konden in het Museum bewaard worden : een paar brikken, geleidelijk onregelmatig aarde, gedeeltelijk in het vuur roodgeloofd ; daarbij eenige andere bewijzen. De groote Romeinse stad Tongeren werd dus door het vuur verwoest, en meer dan eens.

Wat de straten, of liever de huizen draaglang, bewoond waren, blijkt genoegzaam uit den overvloed aan pottenwerk, dat overal op delfen wordt, en vooral uit de, goed daterende « terra sigillata ». Bij voorbeeld in de Maastrichterstraat, waarover we het thans hebben, vonden we op twee verschillende plaatsen potten, gestempeld door pottenbakkers, die voor de gemeente van J. C. of heel in het begin der eerste eeuw van onze tijdrekening hun bedrijf uitoefenden te Arezzo in Italië. Zoo vonden wij tegenover huis nr. 112, op 1,80 m. diepte, in de verbrande laag, een scherp getimpeld (AP)RO. O., dit is, « uit het werkhuis van Apronius » ; tegenover het huis nr. 84, ook op 1,80 m. diepte, een bodem van een potje, gestempeld L. TETI S (AM)IA, pottenbakker, die te Arezzo, onder keizer Augustus werkte. Twee andere getimpelde potten uit Arezzo, werden tijdens de huidige opgravingen gevonden, de eerste in Schiervelstraat, tegenover het Hospitaal, gestempeld L. TETI CRITO, de tweede in Hemelingsstraat, met als pottenbakkersmerk : VNO (IV)LI.

Moest men alle te Tongeren gevonden merken van de eerste jaren der eerste eeuw of nog ouder, bijeen tellen, men zou er meer dan twintig hebben.

De stad bestond dus van in het begin der eerste eeuw van onze tijdrekening, want voor het jaar 40 reeds had de Gallische pottenbakkerij, in onze streken, die van Arezzo, verdrongen. (Zie Oswald en Pryce, Terra sigillata, p. 4).

G. S.

ONBEDACHT BEMERKINGEN

()

In een weekblad, dat alles goedvindt wat elders gebeurt en een haken heeft aan alles, wat in België geschiedt, vergelijkt in deze week de Staatstemming met Belgische toestanden. Het is mogelijk de les te vergeten van den wijzen Boerates, die aan Crito herinnert dat hij het aan de wetten van zijn vaderstad te danken had wat hij geworden was, en liever stierf dan de uitvoering van het tegen hem gedragen vonnis te ontvluchten. Doch er zijn moppende menschen die, maand-in maand-uit, geld van België optrekken, omdat zij een openbaar ambt bekleeden. Deze zijn in het geval van « den vogel, die zijn nest bevuult ». Ze zouden zeker in het huidige Duitschland niet lang schrijven of zelfs maar zeggen, wat ze hier dank aan de « Vrijheid van Drukkers », onophoudelijk aan hun lezers opdissen.

We overdrijven niet, want op 22 Januari, veroordeeld het hooggerechtshof van Leipzig, een koopman uit Hannover, tot eekpalde opsluiting in een sanatorium, op grond van het f. i. t. dat hij de overheid onophoudelijk met klachten lastig viel.

De Staatstemming was volstrekt geheim, lozen we in het bedoelde weekblad. Maar het voegt er niet bij dat al degenen, die niet voor Duitschland gestemd hebben, zich niet meer op hun gemak gevoelen, en de wijl moeten nemen naar Frankrijk. Er waren slechts twee duizend stemmers voor dit land, maar er zijn reeds tienduizend Saarbewoners de Fransche grens overgekomen. Dus ook diegenen die voor het voorloopig behoud van den bestaanden toestand stemden, moeten eruit. Hoe durft men dan den toestand van het vrije België te vergelijken met dien van een land, waar anderenkenden zelfs van hun leven niet meer zeker zijn ? Daarvoor moet men elk bezit van logica verloren hebben.

Hoe weinig men zich in het Saargebiet op zijn gemak gevoelde, bewijst het voorval van eenige Hollandse stompehoofden, in de Saar afgevaardigd. Dank aan hun verblijf in Oost-Indië, meenden ze in het Maleisch, per telefoon, eenige bemerkingen te kunnen wisselen. Maar ze kregen verbaasd op toen men hun de opgetrokken gedachtenwisseling toonde. Ze waren zelfs in het Maleisch verstaan en afgeluisterd geworden !

Dagblad en Statistiek

()

Om een juist beeld van de toestanden en gebouwen te geven, noemt men dikwijls zijn toelichting tot cijfers. Maar de cijfers moeten juist zijn anders doet men verkeerde begrippen op. Dat de snelle, waarmee een dagblad opgemak wordt, den mens bloot li, zal men licht begrijpen. Zelfs weer eens een paar bewijzen :

In een dagblad daterend van 24 Januari, staat id. : Stijgend aantal huwelijken, dalend aantal gebouwen in Italië, komen de cijfers voor :

Totaal aantal huwelijken in 1934	369.141
Vernedering	23.905
Aantal levend geboren kinderen	383.156
Vernedering	5.696
Storfevalen	557.005
Vernedering	10.036

Indian de cijfers van het dagblad juist waren, zou de bevolking van Italië, met ongeveer 174.000 inwoners, op een jaar, vermindert zijn. Maar het cijfer der gebouwen is erg foutief. Er moeten nog 600.000 gebouwen aan toegevoegd worden !

Op den volgende dag zegt hetzelfde dagblad, aan zijn lezers, dat de ommekeer der Japanners, in Tsjahar, het Zuidwestelijke gedeelte van de provincie Jehol, den Staat Mandjoekwo, met 60 vierk. kilom., vergroot heeft. Maar twee dagen later geeft hetzelfde blad, in zijn hoofdartikel, dat het Japanse offensief was « een klein oorlog, in een gebied waar ongeveer 30 miljoen menschen wonen ».

De aangegeven oppervlakte van 60 vierk. kilom., is slechts anderhalf maal die der gemeente St-Truiden — is vol te gering voor Tsjahar ; 't is minstens honderd maal meer. De bevolking van 30 miljoen daaren tegen overtreft die van heel Mandjoekwo met de provincie Jehol inbegrepen !

Politiek en Financie

ALGEMEEN OVERZICHT.

De geldzucht heeft na den oorlog eene groote uitbreiding genomen in alle rangen van de maatschappij. Iedereen wilde geld, veel geld verdienen met een minimum van krachtsinspanning. De banken rezen uit den grond op als paddistoelen en verspreiden hunne bijhuizen en agentschappen tot in de kleinste dorpen, om het geld naar hunne kas, te kanaliseren. De concurrentie werd overmatig en allen spanden zich in tot het uiterste, om hun gezag op de bevolking meer en meer uit te breiden en om vertrouwen in te boezemen. Daarom wendden de stichters van maatschappijen zich bij voorkeur tot de politieke en aanzien, parlementsleden en anderen. Men schonk hun plaatsen van Bestuurslid en Commissaris tot in de machtigste maatschappijen. Men vroeg hun geen geld, en zijn werden niet aanreesteld ter wille van hun bevoegdheid, doch enkel wegens hunne naam, die als uithangbord diende. Zij ontvingen schone zitplaatsen en verdeelden onder elken

der, op het einde van het maatschappelijk jaar, een merklijk procent van de winsten. Buitendien vonden zij in de bank of elders door de bank, goed betaalde posten voor familieleden en vrienden. En dit alles kostte hun schier geen werk of moeite. Het was zeker verleidelijk, en velen lieten zich overhalen. Doch de politieke bepaalden er zich weltra niet meer toe, de gewone bankinrichtingen met hunnen naam te ondersteunen. De voormannen van de democratische partijen brachten zelf banken tot stand, zoeged « vrije spaarkassen » voor werkeiden en landbouwers. De democratische partijen hadden overigens banken noodig, elken banken of andere, om de geldomzetting van hunne nijverheids- en handelsinrichtingen te verzekeren.

Zoo had het wederzijdsche indringen plaats van politiek en financie, en men mag zeggen, dat uit dooreenstrengelen, zoveel aan de politiek als aan de financie schade deed.

Gedurende eenige jaren na den oorlog, ging alles goed. Men deed zaken, men won geld. Doch met de crisis kwamen vele bankinrichtingen in moeilijkheden. De zwakste werden opgeslopt door de machtigste ; want de bankiers van beroep lieten het doorgaans niet komen tot het uiterste. De aandeelhouders verloren erbij een deel van hun kapitaal en daarmee hield het op. Doch toen de « vrije politieke spaarkassen » in 't gedrang kwamen, riepen zij de hulp in van de Staatsfinancien, en van af dit oogenblik werd hun toestand drak besproken in het Parlement, in vergaderingen en in de dagbladen.

Besluit-Wet over de hypotheek-leeningen

Een der belangrijkste wetten tot vermindering van de levensduurde werlt op 30 Januari jl. in het Staatsblad afgekondigd. Het geldt de hypotheek-leeningen, met of zonder annuïten. Deze beslissing heeft een groote draagwijdte. Men zal zulke begrippen, als men beseft dat volgens opstudeer verschenen in Bulletin des Sciences économiques, (Louvain, 1933, p. 261), het totaal bedrag der hypotheek-leeningen in België aangekomen, in 1932 tot de som van 28 miljard frank behoeft. België had 7 ten honderd groter de schuld der hypotheek-leeningen van 2 miljard frank, of 250 frank door iedereen Belg, met of 10 m., op te brengen. En door de bijvoering van de toekomstige lasten, voor annuïten, verzekering, enz., komt men tot een hogere sommen. Door de internationale schuldschorsers, werd toegegeven dat Duitschland de groote schuldschorsing, die eerst gevraagd werd, niet kon betalen, en men verminderde.

Ons Staatsbestuur heeft willen voorkomen dat de schuldenaars in de onmogelijkheid zouden komen hunne lasten op te brengen, hietoren de schuldschorsers tegenover « invreem » kredieten zou plaats.

Het Verslag aan den Koning zegt desaanvond : « De vermindering van de overdragen, present der rente, bevordert als de regeling alheid in de betaling der interesten. Dit is een heilzaam voor de geldschorsing en bevordert zoowel de uitbreiding der geldplaatsingen ».

Men heeft het maximum van de rente bepaald op 6 ten honderd voor de rente van eensten rang ; maar voor de hypotheek-leeningen van 200 rang of minder, mag men gaan tot 7 t. h. Dit geldt de leeningen die voor 1 Februari, 1935 werden aangevraagd. De schuldschorsers behoeft zijn garantte zoals ze was bij het aangaan der verdragen. De voorgestelde maatregelen in plaats van de positie van geldschorsier te verzwakken, versterken ze ».

Bij geldleningen, die bij middel van aansluiting in terugbetaalbaar zijn, moet men rekening houden met den eigenlijken interest en met de som tot aflossing bestemd. De eigenlijke interest zal, als voor de gewone leeningen, niet hooger mogen zijn dan 6 ten honderd ; de aflossingsbetalingen zullen niet hooger dan 4 procent berekend worden. Door artikel 5 van het besluit-wet wordt dienvolgens het gezamenlijke bedrag voor interest aflossing en belasting vastgesteld als volgt :

Leening voor 5 jaar	24.46 ten honderd
» » 10 »	14.33 » »
» » 15 »	10.99 » »
» » 20 »	9.36 » »
» » 25 »	8.40 » »

enz. Artikel 10 maakt de schikkingen van de wet volstrekt bindend voor beide partijen : geldschorsier en schuldenaar. Elke verzekering van den schuldenaar aan de door de wet toegekende voordeelen is ongeldig.

Ten einde de uitvoering van de schikkingen der wet te kunnen bewaken, wordt een toezicht op de geldlenende hypotheekaire maatschappijen voorzien.

Artikel 4 van de wet bepaalt dat de vermindering toepasselijk is op het totaal der interesten, die ten minste 30 dagen na 1 Feb. 1935 vervallen.

De schikkingen rakende de vermindering van interesten voor hypotheekaire verbintenissen treft ook de overeenkomsten, waer

Paus Benedictus XV

(1914-1922)

ZIJN LAATSTE ZEGEN.

Onder den naam heeft Paus Benedictus naar de getijden van hem die met hem in voeling kwamen, veel geboden door de vijandchap onder de volkeren. Herhaaldelijk heeft Hij ook in zijne hand rijke brieven, dringend tot vrede aangespoord. Uit bevoegde bron werd reeds meermalen gemeld, dat de H. Vader zijn leven gewijd had voor den Vrede. We lezen nu in « La Croix », volgend al aardelijk feit :

« Enige oogenblikken voor de groote stond was aangebroken, boog de biechtvaer van den Paus zich over Hem heen. Deze was stervende. De kardinaal fluisterde Hi naan zijn oor, « Heilige Vader, zegen uwe familie ».

De Paus rustte op zijne zijde en zijne oogen waren half gesloten. Met zijne reeds koude handen, deed hij een stil gebaar van zegening.

« Heilige Vader, zegen nu uwe vrienden. Weer deed de Paus een haat onmerkbaar zegeningsgebaar. Hij was stervende.

« Heilige Vader, zegen nog de volkeren, die naar vrede trachten ».

Bij die woorden opende de H. Vader zijne oogen, of Hij zich openis anders volde. Hij hernam voor een oogenblik zijn volle bewustzijn en driemaal teekende hij een groot kruis voor zich uit, driemaal gaf hij zijn pauselijke zegen, met breed en zeker gebaar.

Daarna viel Hij terug neer. Paus Benedictus XV was overleden.

De verjaring van het afsterven van

Koning Albert I

Een herderlijke brief van Z. Em. d. n. Kardinaal-aartsbisschop en van HH. Exc. de Bisschoppen van België herinnert aan de verjaring van den tragischen dood van onzen beminden, zeer betreunden Koning Albert I.

Deze herderlijke brief zal op Zondag, 3 Februari, in alle kerken en openbare kapellen, onder af de missen voorgelezen worden. Hij zegt, o.m. :

« Wij komen U dan verzoeken, Beminde Broeders, den Zondag, 17 Februari, aan de vrome nagedachtenis van den grooten en onvergetelijken afstervende te wijden. Volgens de inzichten van uw bisschoppen, moet die dag het karakter aannemen van een diep innig en tevens algemeene herkenken, waaraan de geloovigen gemakkelijk zullen kunnen en ook zullen willen deelnemen. Het zal een dag zijn van gebed, van communien en van H. Missen, voor de ziel van Koning Albert. »